

Door samenlezen gaan boeken leven

Leesclub voor Laaggeletterden

Ruim twee jaar geleden besloten Tine de Lange en Hank Gronheid laaggeletterden meer te betrekken bij de bibliotheek.

Ze wilden bovendien deze laaggeletterden enthousiasmeren om zelf naar de openbare bibliotheken te gaan. Ze waren in najaar 2011 zeer enthousiast geworden over de wijze waarop een groep laaggeletterde cursisten in de OBA een nieuw product, de Nt1-SLIMME NIEUWSLEZER, testten.

Ze namen vervolgens het initiatief tot de oprichting van leesclubs in drie verschillende vestigingen van de OBA. De deelnemers werden via het ROC in de buurt gerekruteerd. Deze pilots liepen zo goed, dat zij besloten om hun ervaring vast te leggen en overdraagbaar te maken.

Wij, de twee voorlezers, zitten met zes tot acht deelnemers aan tafel in de bibliotheek. We heten iedereen welkom en doen een voorstelronde met voornamen en een ieder vertelt iets over zichzelf.

Vervolgens vertellen wij over het doel en de werkwijze van de meeleeclub: wij lezen voor en de deelnemers lezen mee. Iedere deelnemer krijgt hetzelfde boek en een bladwijzer om de tekst te kunnen volgen. Wij nemen de deelnemers mee op reis. Tijdens het meelesen maken zij van alles mee. Zij herkennen bepaalde situaties of emoties en soms begrijpen ze bepaalde woorden of uitdrukkingen niet. Dat mogen ze tussendoor aangeven. De voorlezer stopt om samen naar het verhaal van de deelnemer te luisteren of om uitleg te geven. Niet te kort, want de eigen ervaring is van belang, maar ook niet te lang, want dan gaat de vaart uit het verhaal. Als het verhaal uit is, na ongeveer een uur, kijken we terug op wat er voorgelezen is. Iedere deelnemer krijgt de kans te zeggen wat hij/zij van het verhaal vindt.

Naast het gekozen boek worden ook enkele teksten en/of gedichten van (ex)laaggeletterden vorgelezen. Vaak zijn dergelijke teksten heel herkenbaar en mogelijk een inspiratiebron voor de deelnemers.

Tijdens iedere voorleessessie grijpen we terug op het verhaal van de vorige

keer en eindigen we met een 'cliff hanger' voor de volgende bijeenkomst.

Bij ieder leesboek nemen we materiaal mee om het verhaal te verrijken, bepaalde aspecten te illustreren en te verwijzen naar verwante verhalen of gedichten.

Zonder deelnemers geen leesclub

In veel openbare bibliotheken in Nederland zijn inmiddels speciale plekken gecreëerd waar het eenvoudig lees- en oefenmateriaal voor laaggeletterden en Nt1/Nt2 cursisten te vinden is. Daarnaast worden er ook programma's, projecten en evenementen voor de doelgroep georganiseerd in samenwerking met onderwijs- en welzijnsinstellingen. Dit betekent echter nog niet dat de doelgroep uit zichzelf naar de bibliotheek komt.

Via de gemeente, de ROC's, plaatselijke gezondheidscentra, Sociale Werkvoorziening en via de basisscholen kunnen deelnemers gerekruteerd worden voor de meeleeclub. Van belang is dat de medewerkers van deze instellingen op de hoogte zijn van het product LEESCLUB VOOR LAAGGELETERDEN en dat zij in staat zijn de doelgroep aan te moedigen de eerste stap te zetten. Alleen flyers of folders neerleggen is niet voldoende; de doelgroep moet actief benaderd worden.

Wat zijn de voordelen voor laaggeletterden om mee te doen aan een leesclub?

- Ze komen in aanraking met gedrukte taal, zoals een boek, een verhaal, een gedicht, een stukje uit de **STARTKRANT**.
- Ze maken kennis met boeken die niet te moeilijk zijn.
- Ze lezen ongemerkt zelf een boek uit.
- Ze leren nieuwe mensen kennen en wisselen met elkaar ervaringen uit.
- Ze raken thuis in de bibliotheek en alles wat er te doen en te vinden is.

Het is aan te bevelen om met iedere deelnemer van te voren een gesprekje te organiseren over motivatie, scholing, wel/geen leeservaring, belangstellingssfeer en land van herkomst. Hierdoor is de voorlezer bekend met de niveauverschillen van de groep en kiest hij ook voor de samenstelling van de groep: mannen en/of vrouwen.

Wanneer een leesclub eenmaal goed loopt, trekt het vanzelf nieuwe deelnemers aan. In de OBA Zuidoost draait een mee leesclub met veel succes al bijna drie jaar. Vanuit verschillende maatschappelijke instellingen worden regelmatig nieuwe kandidaten naar deze leesclub gestuurd.

Welke boeken zijn geschikt voor de leesclub?

Er zijn inmiddels veel titels voor laaggeletterden beschikbaar van de uitgever die gespecialiseerd zijn op dit terrein, zoals **EENVOUDIG COMMUNICE-**

REN, DE STIEP EDUCATIEF en de Vlaamse uitgever **WABLIJEFT**.

Deze boeken zijn voorzien van het keurmerk **Makkelijk Lezen**, een waarborg dat een verhalende tekst qua leesbaarheid is goedgekeurd voor de doelgroep. Het taalgebruik en de verhaallijnen in deze boeken zijn aangepast. Net als de typografie en de lettergrootte.

Toch is niet ieder boek meteen geschikt als 'meeleesboek'. Vooral bij het opstarten van een nieuwe leesclub is het eerst even zoeken welke boeken aanslaan. De voorlezer moet de groep leren kennen en de deelnemers moeten ook aan elkaar wennen. Sowieso zal niet iedere voorlezer alle verhalen willen voorlezen, bijvoorbeeld omdat er expliciete seks- en of geweldscènes in voorkomen. Ook moet de voorlezer rekening houden met de culturele achtergronden in de groep.

Criteria voor een startcollectie

Bij de eerste bijeenkomsten moet het boek binnen de beschikbare tijd uitgelezen kunnen worden. Ook zou het verhaal een snaar moeten raken bij de deelnemers, zoals verhalen over:

- ouder-kindrelatie
- liefde en vriendschap
- passie
- humor
- leven en dood
- of verhalen met een gemeenschappelijke uitgangspunt

Hoe beter de voorlezer de groep kent, hoe makkelijker het wordt om deze criteria te overstijgen en te experimenteren met andere verhalen.

STARTCOLLECTIE

Voor een startcollectie zijn de volgende titels zeker geschikt:

EEN GOEIE TRUC van Marjan Berk

In **EEN GOEIE TRUC** krijgt Jakob een dagboek voor zijn verjaardag. Voortaan schrijft hij al zijn gedachten op papier. Vanaf dat moment gebeuren er magische dingen. Zijn leven verandert in een groot feest.

HET BUNDELTJE GELUK

Mensen die de Nederlandse taal aan het leren zijn, schrijven op wat hen gelukkig maakt. Dat doen ze in korte verhalen en gedichten. Lezen en schrijfcuristen reageren op de gedachten van de filosoof Spinoza (1632-1677) over geluk.

HET GOUDEN UUR van Karin Giphart

Stel, je gaat bijna dood. En je mag één uur van je leven meenemen. Welke herinneringen neem je dan mee? Mooie en blije momenten of juist ongelukkige momenten? Een groot avontuur of een kleine gebeurtenis? Het eerste verhaal, **HET GEHEIM**, is zeer geschikt voor de doelgroep. De andere drie verhalen zijn minder goed geschreven of qua thema nogal heftig.

SAÏDJAH EN ADINDA van Multatuli

De kinderen van twee arme Javaanse boeren willen later trouwen. Maar hun levens, en dat van hun familieleden, worden totaal verwoest door de Nederlandse bezetters en de rijke Indische vorsten.

DE VOORLEZER van Bernhard Schlink (met film)

Scholier Michael wordt verliefd op de twintig jaar oudere Hannah. Ze krijgen een relatie. Bij elke ontmoeting leest Michael een boek voor. Maar dan verdwijnt Hannah plotseling uit zijn leven. Jaren later ziet Michael haar weer terug in de rechtszaal. Daar ontdekt hij wat het geheim van haar leven is.

VRIENDEN VOOR HET LEVEN

(met film **INTOUCHABLES**)

Autobiografie van Phillippe Pozzo di Borgo die na een ongeluk geheel verlamd raakt. Het verhaal gaat over een bijzondere vriendschap van Phillippe en zijn verzorger voor dag en nacht Abdel.

Deze boeken kunnen goed in combinatie met geïllustreerde werken, fotoboeken of films gelezen en bekeken worden.

Voor een laaggeletterde is het boek 'echt' gesloten: binnenkant, buitenkant, typografie, alles is vreemd en mogelijk vijandig, kortom een 'gesloten' boek.

Waarschijnlijk is een laaggeletterde als kind niet voorgelezen en heeft hij/zij zelf nooit een verhaal of een boek zelfstandig uitgelezen.

De stap, tussen spellend lezen en een boek uitlezen, is groot. De leesclub is er voor om deze brug te slaan.

Wie zijn wij en hoe is het begonnen?

Wij zijn respectievelijk werkzaam in het volwassenenonderwijs bij het ROC van Amsterdam en specialist volwassenenonderwijs in de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA). We leerden elkaar kennen in de tijd dat in de OBA de Materialenbank VE nog bestond en er bij het ROC van Amsterdam nog een aparte school voor laaggeletterden, het Kenniscentrum Alfabetisering Nederlandsprekenden (het KAN) was.

In het najaar 2011 besloten wij laaggeletterden meer te betrekken bij de bibliotheek en ze daarmee ook te enthousiasmeren om naar de openbare bibliotheken te gaan. Een speciale leesclub voor deze doelgroep in de openbare bibliotheek was HET EI VAN COLUMBUS.

In drie vestigingen van de OBA in Noord, West en Zuidoost hebben wij eerst als proef in samenwerking met plaatselijke bibliotheekmedewerkers leesclubs opgezet. Na een viertal bijeenkomsten namen de bibliotheek-

medewerkers zelf het stokje over. Deze pilots liepen zo goed, dat wij besloten om onze ervaring vast te leggen en overdraagbaar te maken.

Dankzij de afdeling Innovatie en Ontwikkeling van de OBA, kregen wij een basisbedrag om een film en een handleiding over de leesclub te kunnen maken. De film werd gemaakt door het filmbedrijf THE LIGHT FANTASTIC.

Het product werd voor het eerst op 16 februari 2012 in de OBA gepresenteerd voor alle bibliotheken in Noord- en Zuid-Holland. Voor deze gelegenheid hadden wij ook een LEESCLUB LIVE, met zes deelnemers meegenomen. De bibliotheekmedewerkers waren enthousiast en veel van hen zijn vervolgens zelf begonnen met leesclubs in de bibliotheek. In november 2012 hebben wij in Utrecht een soortgelijke presentatie gegeven tijdens een LANDELIJKE DAG LAAGGELETTERDHEID, georganiseerd door de Provinciale Servicecentra van alle openbare bibliotheken.

Naast de enthousiaste ontvangst van het product DE LEESCLUB in de Openbare Bibliotheken van Nederland, waren er ook bibliotheken van Penitentiaire Inrichtingen (PI's) geïnteresseerd in het product. In september 2012 startten wij een pilot in het Huis van Bewaring in Zwaag. Vier maal hebben we daar met zes gedetineerden in de bibliotheek aan een tafel gezeten en voorgelezen.

Vervolgens werden wij ook daar uitgenodigd om tijdens een Landelijke Studiedag voor de bibliotheekmedewerkers van de PI's, een presentatie over het product te geven.

Van Stichting ABC in samenwerking met Stichting Lezen & Schrijven kregen wij een subsidie om vrijwilligers te trainen om de LEESCLUB VOOR LAAGGELETTERDEN in drie PI's voort te zetten. Wij ontwikkelden een train

de trainer model om deze opdracht uit te voeren. Hierbij werden zowel de bibliotheekmedewerkers van drie PI's als de vrijwilligers getraind.

En nu verder!

Met alle veranderingen die zich voltrekken in het volwassenenonderwijs, zijn wij ervan overtuigd dat dit product DE MEELEESCLUB aansluit bij de nieuwe aanpak van lees- en schrijfonderwijs aan volwassenen zoals die nu in voorbereiding is bij de pilots van TAAL VOOR HET LEVEN. Hiermee hopen wij veel laaggeletterden in bibliotheken over de drempel te helpen om zelfstandig boeken te gaan lezen.

*Tine de Lange
Hank Gronheid*

*Voor meer informatie over de Meeleesclub:
tinedelange@gmail.com
h.gronheid@gmail.com*

Te bestellen:

*Film&handleiding
LEESCLUB VOOR LAAGGELETTERDEN
via educatie@oba.nl*

*De film is te zien via
www.thelightfantastic.nl onder het
kopje educatie*

*Voor meer informatie over MAKKELIJK
LEZEN:*

*www.eenvoudigcommuniceren.nl
www.stiep-educatief.nl
www.wabliedt.be*

UITSPRAKEN VAN DEELNEMERS

'Goh, ik heb voor het eerst een boek uitgelezen!'

'Het lijkt wel alsof ik een film gezien heb!'

'Mijn huwelijk is ook op, net als in het verhaal.'

'Nu weet ik wat verdriet betekent 'huilen van binnen.'

'Door dit verhaal ga ik meer nadenken over mijn eigen leven.'

'Door te lezen leer je de wereld beter kennen.'

'Het is als leren fietsen met iemand die je vast houdt.-'

